

Обраћање високог представника и специјалног представника ЕУ Валентина Инцка

Тридесет и двије седмице за рјешавање важних питања

Даме и господо,

Задовољство ми је поново посјетити Факултет политичких наука. Био сам овдје у мају прошле године, недуго након преузимања дужности високог представника и специјалног представника Европске уније. Том приликом смо имали динамичну размјену мишљења. Радујем се наставку тог дијалога.

Посебно ми је задовољство што долазим овдје у контексту магистарског студија у оквиру којег многи од вас стичу додатна знања о европским интеграцијама, јавној управи и међународним односима. Ове и друге академске дисциплине могу имати кључну улогу у пружању помоћи Босни и Херцеговини на путу који води ка потпуном послијератном опоравку.

Као специјални представник ЕУ у овој земљи, у потпуности подржавам стављање већег нагласка на академски програм везан за ЕУ, који овај постдипломски програм пружа. Придруживање ЕУ и функционисање земље као чланице ЕУ тражи значајну експертизу и драго ми је да видим да се та експертиза гради на овом нивоу, јер то ће директно и позитивно утицати на могућност да се овој земљи помогне да достигне свој главни стратешки циљ – придруживање Европској унији и функционисање земље као сваке

друге чланице.

Чињеница је да је земља упловила у немирне воде и да та пловидба тренутно иде уз доста застоја.

Тренутно одржавамо низ кључних састанака који ће нам, надам се, помоћи да трасирамо далеко задовољавајући курс.

Данас ћу говорити о ситуацији везаној за напоре Босне и Херцеговине да се интегришеу Европску унију и NATO. У суштини, то значи разматрање свеукупне политичке и економске ситуације, јер евро-атлантске интеграције имају утицаја и одражавају скоро сваки аспект развоја.

Током прошле године, у општој атмосфери пропасти и сивила, забиљежено је неколико примјера напретка у техничком смислу.

То укључује и увођење биометријских пасоша и испуњавање других услова везаних за увођење безвизног режима.

Али, осим овога, веома је мало позитивних ствари о којима можемо говорити.

Напредак у погледу захтјева Босне и Херцеговине да учествује у Акционом плану за NATO за партнерство са појединачним земљама (IPAP), што је прелиминарни корак ка чланству у NATO-у, жртвован је ради свеопште атмосфере политичког позиционирања. NATO је крајем прошле године одбио захтјев Босне и Херцеговине. О тој одлуци ће се поново разговарати у априлу, али нити један од корака које је у новембру прошле године дефинисао NATO још увијек није предузет, те је тешко рећи да сада постоји већа вјероватноћа да ће у прољеће ове године о томе бити донесена позитивна одлука.

У међувремену, није усвојена ни једна реформа која је потребна да би се унаприједиле надлежности државе, како би БиХ могла значајније да учествујеу процесу придруживања Европској унији.

Дакле, да будемо потпуно јасни – напредак Босне и Херцеговине према чланству у NATO-у и Европској унији је у застоју. Као

результат тога, грађани не уживају предности које слиједе из процеса придруживања ЕУ.

Напредак БиХ на европском путу зауставили су политички лидери који нису донијели или спровели реформе на које су се раније обавезали.

Сада се налазимо ту гдје јесмо.

То није мјесто гдје би Босна и Херцеговина требало дабуде.

А свакако није мјесто гдје огромна већина грађана ове земље жели да буде.

Наш задатак данас је, сасвим јасно, да нађемо начин да се вратимо на прави пут евро-атлантских интеграција.

Желим да додам, и то не само успут, него као један од централних елемената у овом задатку, можда управо и централни, да враћање на пут евро-атлантских интеграција подразумијева и доношење и спровођење дуго одлаганих економских реформи које ће помоћи у сузбијању ширења сиромаштва.

Неколико посљедњих година се сада рутински наводе као период политичког застоја. То је само пола приче, и то не она важнија половина. Неколико посљедњих година биле су период наглог повећања егзистенцијалних проблема у које су запали грађани Босне и Херцеговине.

Та чињеница сама по себи требало би да буде довољна да се овај застој оконча.

Међународни ангажман

Као што знате, висока представница Европске уније за спољне послове и безбједносну политику, Кетрин Ештон, управо је окончала дводневну посјету Босни и Херцеговини током које је говорила врло отворено о неуспјеху домаћег политичког

естаблишмента да дјелује у интересу грађана.

Она је нагласила – а ово треба стално понављати – да није на политичарима да одлучују о томе колики обимевропских интеграција ће омогућити грађанима. Грађани су се јасно изјаснили да је то оно што желе, а на политичарима је да то остваре. Цјелокупни процес се не води у корист политичара, него се води у корист грађана.

Баронеса Ештонје боравила овдје само неколико дана након што је делегација Европског парламента на челу са Едвардом Куканом посјетила Босну и Херцеговину.

Мислим да је потребно да се истакне да се баронеса Ештонналази на функцији главног званичника Европске уније за спољну политику и безбједност мање од три мјесеца. Чињеница да је она, са осталим високим званичницима, већ посјетила Босну и Херцеговину, показује да се ова земља вратила у сами врх политике Европске уније.

Међутим, то није узроковано ничим добрим.

Сјетићете се да је у мају прошле године, само четири мјесеца након што је нова администрација преузела дужност у Вашингтону, потпредсједник Џо Бајден посјетио Босну и Херцеговину заједно са Хавијером Соланом. Та посјета резултирала је обновљеним и оснаженим ангажманом САД и ЕУ, под вођством Џејмса Стајнберга и Карла Билта, с циљем превазилажења уставног и политичког застоја.

САД и Европска унија посвећенесу сарадњи са свим странама у БиХ како би поново вратили земљу на пут евро-атлантских интеграција и економског опоравка.

Ови напори још увијек нису донијелиуспјех зато што су, барем за сада, осујећени политичким ограничењима у овој земљи.

Дозволите да нагласим да овдје не износим генералне и паушалне осуде.

Постоје особе снажног интегритета које раде у политичким странкама, те у бројним гранама законодавне и извршне власти.

Али чињеница је да политичке структуре нису извршиле свој задатак.

Намјерно, или напросто због пасивности, нису остварили напредак у реализацији реформи.

Вјерујем да постоје три основна разлога за ово.

Први је уставно рјешење, које је несразмјерно фокусирано на расподјелу политичког плијена и користи, док се ни изблиза довољно пажње не посвећује напорима да се за добробит грађана осигура ефикасна и економична влада.

Други разлог је чињеница да се политика није промијенила већ двије деценије. Један од аспеката скорашње прошлости који највише обесхрабрује је лакоћа са којом су поново на површину испливали дискредитовани ставови, слогани и политички ставови из раних деведесетих година.

Трећи разлог је чињеница да алтернативна политичка опција није понуђена на довољно увјерљив начин.

Три, два, један

Рекао сам један, два и три – али вјерујем да је рјешење проблема у ствари три, два, један.

Потребна нам је алтернативна политика која ће промијенити начин рада који се усталио током протекле двије деценије; а то ће, заузврат, омогућити промјену Устава и повратак земље на пут интеграција и опоравка.

Шта народ у Босни и Херцеговини заиста жели? Када кажем «народ», не мислим на неки одређени народ. Мислим на све грађане – од сјевера до југа, од истока до запада, свих класа,

свих убјеђења.

Они желе двије ствари – сигурност и просперитет.

А сада, ево и запањујуће чињенице.

Грађани Босне и Херцеговине могу имати ове двије ствари.

Ова темељна истина је у посљедње три године у потпуности скривена, када је практичну политику замијенило називање погрдним именима и политичко хазардерство.

Постоји програм да се осигура безбједност и просперитет – програм евро-атлантских интеграција.

А сврха му је:

- да се модернизују оружане снаге тако да би могле функционисати као функционална и драгоцјена компонента водеће свјетске војне алијансе;
- да се модернизују полицијске снаге како би се окончала тиранија организованог криминала и корупције;
- да се модернизујепословно окружење како би се привукле инвестиције и отворила нова радна мјеста;
- да се модернизују систем здравствене заштите и образовни систем;
- да се модернизујеначин на који се штите и промовишу права и тежње грађана.

Овај програм лидери Босне и Херцеговине су довели до потпуног застоја.

32 седмице

Рекао сам да су странке до сада биле неуспјешне, намјерно или

услед пасивности. Можемо расправљати о њиховим рачуницама и приоритетима – али, оно што није спорно је чињеница да су доживјеле неуспјех.

Докази су свуда око нас, у форми масовног сиромаштва и незапослености и крајње неприхватљивим нивоима криминала и корупције.

Једини начин да се ово промијени је да се на дневни ред врати опција евро-атлантских интеграција, брзо и у потпуности.

То је алтернативна политика која је очајнички потребна Босни и Херцеговини.

То је приступ који је испробан широм цијелог овог континента. Функционисаће и за ову земљу.

Корак број три је да се ова опција врати у центар јавне дебате.

Пред странке се мора поставити питање.

Шта радите да доведете ову земљу у NATO и Европску унију?

У прошлој години, моја канцеларија је подржала низ јавних расправа о томе шта је потребно да би се ова земља реформисала у контексту европских интеграција. Те јавне расправе биле су усмјерене ка свим секторима друштва, од парламентарца до актера из грађанског друштва – а морам да нагласим да моја канцеларија активно подржава грађанско друштво, јер оно игра неизоставну улогу у политичком процесу, коју морају препознати институције и политичке странке. Комуницирали смо и са медијима – јер се о судбини ове земље мора одлучивати не само у кругу малобројних професионалних политичара, него кроз сталну и свеобухватну јавну расправу.

Политичке странке се морају натјерати да окрену леђа политици која се показала као огроман неуспјех.

Постоји једно питање које политичке странке, без обзира на то

да ли су на власти или у опозицији, не смију користити у предизборне сврхе. Важност тог питања једноставно надилази изборе, с обзиром да утиче на стабилност земље у цјелини и на добробит њених грађана. Говорим о тренутној финансијској кризи која је на сцени (углавном) у Федерацији БиХ. Морамо знати да Босни и Херцеговини стоји на располагању техничка, финансијска и политичка подршка, али јој се подршка може пружити само уколико ова земља јасно покаже своју определијељеност за спровођење реформи. Постојећи систем је финансијски неодржив, економски нефикасан и неправедан у социјалном смислу. То се мора промијенити! Потребно је донијети неке тешке одлуке које се више не могу одлагати. Финансијска ситуација се погоршала до мјере у којој је потребно да сви одмах заједнички нешто подуму. Вријеме је да власти донесу одлуке и да опозиција буде конструктивна. Непредузимање активности или могућих алтернативних мјера значи плаћање цијене која је једноставно превисока.

Тражим од вас да своје политичаре процјењујете на основу онога што су урадили да би ову земљу приближили Европској унији, шта су урадили за економију, за побољшање здравствене заштите и образовног система, за већу могућност запошљавања итд.

Такође, од вас тражим да на сљедећим изборима не наградите оне који користе говор мржње, националистичку реторику и оне који нису спремни на компромис.

Желио бих да видим како сукобљавање аргументима превладава над личним нападима. Неки ваши политичари немају стида! Они нападају моје колеге – изузетне професионалце које ја у потпуности подржавам. Међународна заједница неће преузети одговорност за њихове неуспјехе!

Сат откуцава. До избора су остале само 32 седмице.

Тридесетидвије седмице у којима ову земљу треба вратити на пут евро-атлантских интеграција и економског опоравка.

Ако странке на власти то не могу да учине – бирачко тијело их

може смијенити.

Ако могу да се врате на програм који је битан, онда ће такође бити у стању да се ухвате у коштац са озбиљним задатком поправке система власти.

Немојте вјеровати онима који олако тврде да није могуће урадити ништа да се помогне грађанима ове земље све док не прођу избори.

То није тачно.

Странке морају поново да покрену процес евро-атлантских интеграција и почну да се боре против сиромаштва прије избора.

Као високи представник и специјални представник ЕУ, подржавам промјене које су овој земљи потребне.

Други чланови међународне заједнице подржавају те промјене.

Највиши креатори политике у САД-у и ЕУ подржавају те промјене.

Питање које се сада поставља је следеће:

Да ли ће грађани Босне и Херцеговине довести до те промјене?

Јер у њиховој је моћи да то ураде.

Хвала.